

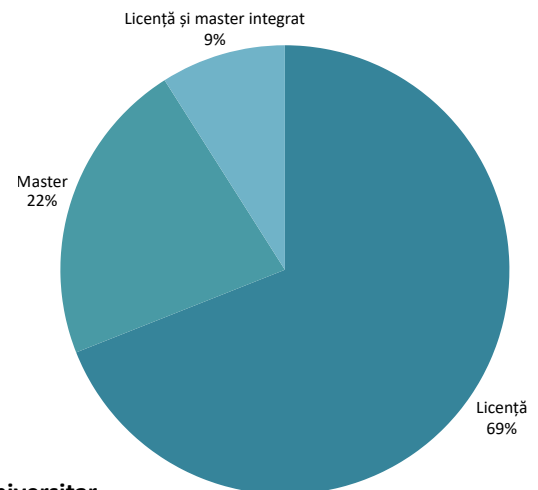
EUROSTUDENT VIII - condițiile sociale și economice ale studenților și studenților din România -sinteză rezultate studiu-

EUROSTUDENT este un studiu european coordonat de The German Centre for Higher Education Research and Science Studies (DZHW) și un consorțiu internațional de instituții de cercetare. La ultima ediția studiului au luat parte 25 de țări, România fiind la a șasea participare.

EUROSTUDENT, aflat în cea de-a noua etapă de implementare, are ca domeniu de analiză dimensiunea socială a învățământului superior, scopul principal al cercetării fiind colectarea de informații și calcularea unor indicatori comparabili la nivel european privind condițiile de sociale și economice ale vieții studenților - constructorii societății bazate pe cunoaștere și punctul central al strategiilor de eficientizare și responsabilizare a învățământului superior. Scopul general al proiectului este de a înțelege cum funcționează din punct de vedere social sistemul de învățământ superior, pornind de la o serie de date comparative culese în fiecare țară participantă la studiu.

Cercetarea din România a fost asigurată de Institutul de Științe ale Educației și Unitatea Executivă pentru Finanțarea Învățământului Superior, a Cercetării, Dezvoltării și Inovării (UEFISCDI). Implicarea într-un astfel de studiu aduce, pe de o parte, un plus de cunoaștere cu privire la populația de studenți din România, iar pe de altă parte, posibilitatea realizării de comparații la nivel european. Nu în ultimul rând, participarea în cadrul unui proiect internațional, crește vizibilitatea României la nivel european și contribuie la integrarea sa în spațiul european a învățământului superior și al cercetării științifice.

Distribuția (%) studenților pe nivele de studii

Metodologia studiului

Chestionarul a fost aplicat online unui număr de 16.113 studenți din toate universitățile din România. Populația studiului include toți studenții înmatriculați la nivel de licență și masterat (ISCED 6 și 7), din instituții publice și private. Din cei 369.761 studenți cu adrese de email valide în RMU, am ales să trimitem invitația întregii populații. Nu unu eșantion, pentru reprezentativitate mai mare, simplitate procedurală și conformitate cu recomandările metodologice EUROSTUDENT. Datele au fost ponderate după sex, grupă de vârstă, nivel și domeniu de studii.

I. Caracteristici demografice ale studenților și tranziția către învățământul universitar

Genul

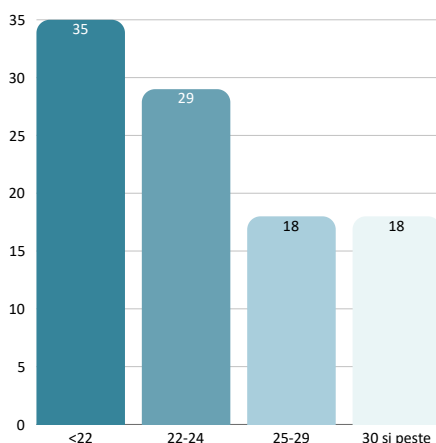
56% dintre participanții la ancheta EUROSTUDENT VIII în România au fost de sex feminin, în ușoară creștere față de valul anterior (+2 p.p.).

Datele evidențiază că și în România, ca și în majoritatea țărilor europene, sistemele de învățământ superior cuprind mai multe fete decât băieți.

În domenii precum științele educației, sănătate și asistență socială, învață preponderent femei. Totodată, în inginerie, producție și construcții studiază mai degrabă bărbați, România înregistrând ponderi cu 9 puncte procentuale peste media europeană la acest domeniu.

13% din studenți respondenți sunt părinți.

Vârsta

Statutul de părinte este prezent în rândul a 13% dintre studenți, în ușoară creștere față de valul anterior (+3 p.p.), și se concentrează în grupele de vârstă mai înaintate: studenții peste 30 de ani alocă în medie 37 de ore pe săptămână îngrijirii copiilor de vârstă mică.

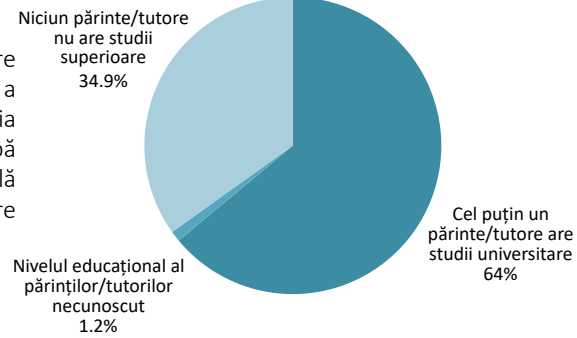
12% au cel puțin o afecțiune sau o dizabilitate

Vârsta medie pe întregul eșantion este de 25 de ani, în creștere față de 24,2 ani în ES6, iar mediana de 22,5 ani. 42% dintre studenți au vârsta sub 22 de ani, aproape toți aflându-se în tranziție directă de la liceu către universitate (99%). Aproximativ 15% au vârsta de 30 de ani sau mai mult, în acest grup aflându-se cei mai mulți studenți cu tranziție întârziată — doar 56% dintre ei au urmat o tranziție directă spre facultate.

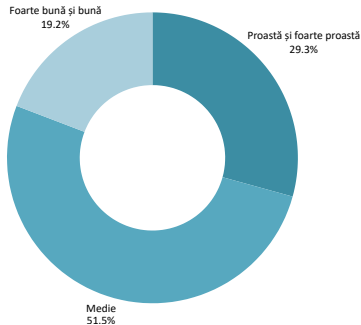
91% dintre studenți sunt la programe cu frecvență integrală

II. Caracteristicile mediului familial din care provin studentele și studenții

Din graficul din dreapta se poate observa faptul că mai mult de jumătate dintre studenți și studente provin din medii familiale în care niciunul dintre părinți nu a finalizat studii universitare (55%). România se situează cu mult peste media EUROSTUDENT 8 (41%) la acest capitol, ocupând locul 4 între țările participante, după Portugalia (60%), Croația (57%) și Slovacia (56%). Cu toate acestea, România se află printre ultimele țări din punctul de vedere al ponderii populației cu studii universitare în totalul populației (Eurostat, indicator edat_lfs_9913).

Percepție situație financiară

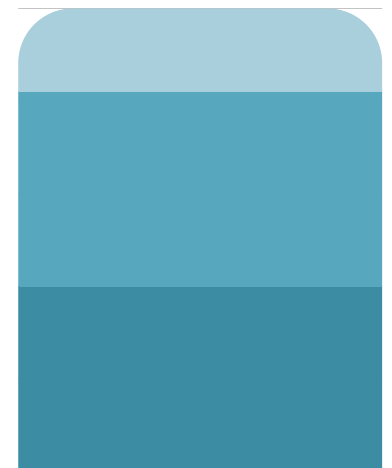

Mai mult de jumătate dintre studenți și studente apreciază faptul că familiile din care provin au o situație financiară medie (51%), aproximativ 19% bună sau foarte bună și aproximativ 29% proastă sau foarte proastă. Cu alte cuvinte, aproape o treime dintre studenții din România au șanse mici să se bazeze numai pe sprijinul familiei în perioada în care aceștia sunt studenți — o deteriorare față de valul anterior, când proporția era de 25%. Această tendință de regres este deosebit de accentuată în rândul familiilor cu educație scăzută: ponderea studenților cu părinți în situație precară și educație redusă (ISCED 0–2) a crescut dramatic, de la 44% în ES 7 la 61% în ES 8.

III. Situația locativă a studentelor și studenților

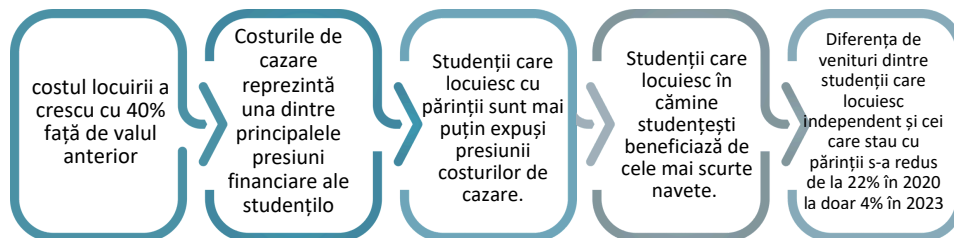
28% dintre respondenți au declarat că locuiesc cu părinții sau alte rude, în scădere semnificativă față de perioada pandemică, dar și sub media europeană (33%). 28% locuiesc cu partenerul și/sau copiii, aceasta devenind cea mai răspândită formă de locuire în rândul studenților care nu stau cu familia de origine. 20% locuiesc în cămine studențești, 13% singuri, cel mai ridicat procent din seria EUROSTUDENT, și 12% împreună cu colegi sau prieteni.

- Cu partener(ă) / copii
- Cu colegi / prieteni / alții
- Singur(ă)

Aprox. 2 din 10 studenți trăiesc în cămine studențești.

Profilul celor care locuiesc în cămine studențești: persoane din grupele de vârstă sub 22 ani și 22-24 ani; persoane care urmează programe de studii de licență, cu tranziție directă spre facultate; și care nu lucrează pe timpul studiilor (29%, față de doar 8% dintre cei care lucrează peste 20 de ore pe săptămână).

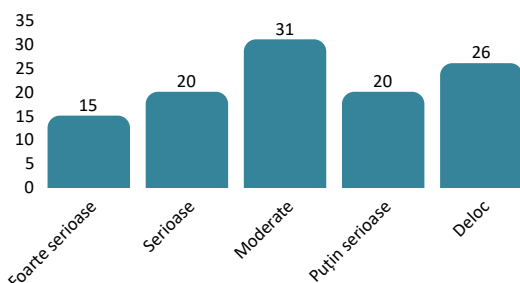
IV. Cheltuielile lunare ale studenților și resursele financiare și sursele de venit ale studenților

Cheltuielile studenților sunt dominate de costurile de zi cu zi — cazare, hrană și transport — care au crescut cu peste 40% între 2020 și 2023. Cazarea reprezintă cea mai mare presiune, ajungând la o medie de 1.039 lei lunar, urmată de transport (281 lei). În total, 62% din cheltuielile de trai sunt acoperite din buzunarul propriu al studenților, procent similar cu media europeană, în timp ce familia contribuie preponderent la costurile de cazare.

Categorie de cheltuieli (lei)	Plătite personal	Plătite de părinți/alții
Cazare	197*	270*
Total costuri de zi cu zi	2.373	1.135
Transport	167*	114*

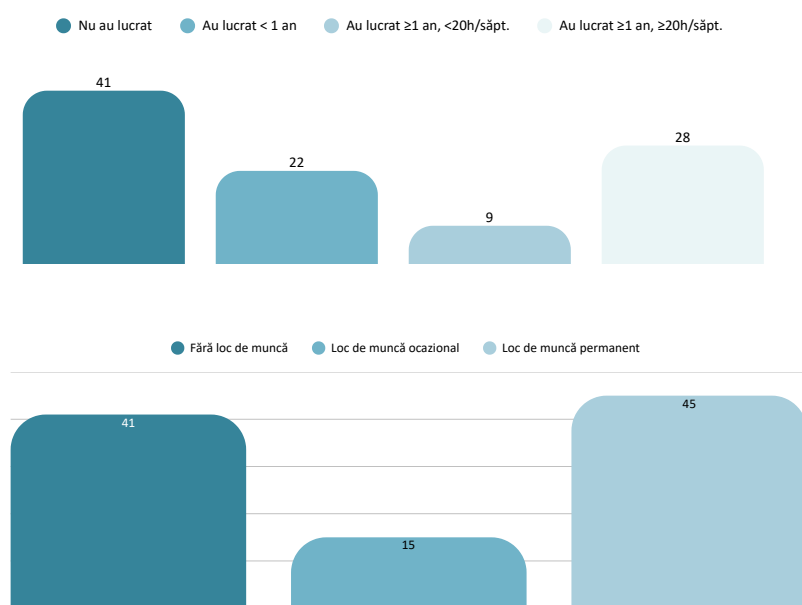
*estimări din datele agregate, nu valori exacte per categorie

Aprecierea subiectivă a propriei situații financiare

Peste o treime dintre respondenți (35%) au declarat că întâmpină dificultăți financiare (foarte) serioase, față de 24% în 2020: o creștere de **11 puncte procentuale**. Totodată, proporția studenților care percep situația financiară a familiei ca fiind precară a crescut de la 25% la 29%.

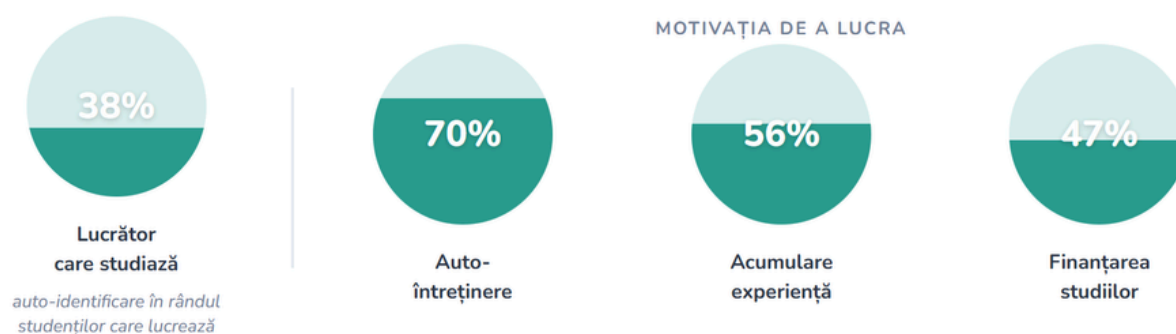
V. Situația studenților pe piața muncii și bugetul de timp al acestora

Majoritatea studenților români (66%) nu au lucrat înainte de intrarea în învățământul superior, procent net superior mediei europene (41%) și în ușoară creștere față de valul anterior (+4%). Diferența față de media europeană este deosebit de vizibilă în categoria celor cu experiență de muncă substanțială: doar 18% dintre studenții români au lucrat cel puțin un an, minimum 20 de ore pe săptămână, față de 28% la nivel european.

Pe parcursul semestrului universitar, 52% dintre studenții români nu lucrează, cu aproape 11 puncte procentuale peste media EUROSTUDENT 8 (41%). Cu toate acestea, tendința pe termen lung indică o orientare tot mai pronunțată spre piața muncii: ponderea celor care lucrează permanent în timpul studiilor a crescut cu 8 puncte procentuale față de EUROSTUDENT 6, în timp ce proporția celor dedicați exclusiv studiilor a scăzut în aceeași măsură.

Această evoluție sugerează că studenții români combină din ce în ce mai mult studiile cu activitatea profesională, chiar dacă ritmul rămâne în urma mediei europene.

Internship și buget de timp

Aproape 4 din 10 studenți români au parcurs cel puțin un stagiul de practică, cifre comparabile cu media europeană. Față de valul anterior, ponderea celor care au efectuat cel puțin un stagiul în țară a crescut cu 10 puncte procentuale. Totuși, profilul stagiilor diferă semnificativ față de tendința europeană: în România sunt mai frecvente internship-urile voluntare, atât neplătite (+11 p.p.) cât și plătite (+4 p.p.), și mai puțin frecvente cele obligatorii, fie neplătite (-9 p.p.), fie plătite (-6 p.p.).

În ceea ce privește bugetul de timp săptămânal, studenții români alocă mai mult timp cursurilor și seminariilor (peste 21 de ore) față de colegii europeni (aproximativ 16 ore), și ușor mai puțin studiului individual (16,6 ore față de 17,6 ore la nivel european). Față de EUROSTUDENT 6, se observă o creștere clară a studiului individual (+4 ore/săptămână) și o creștere ușoară a timpului dedicat muncii plătite (+2 ore/săptămână, de la 13 la 15 ore).

Sursă: baza de date EUROSTUDENT VIII. N ES VIII RO = 7.675.

VI. Mobilitatea internațională pentru studiu

Mobilitatea internațională a studenților români a înregistrat o creștere față de edițiile anterioare, însă participarea rămâne sub media europeană. Doar 6% dintre studenți au planuri concrete de a studia în străinătate, iar 24% intenționează să facă acest lucru în viitor, valori situate în jurul mediei europene. Studenții mai tineri (sub 22 de ani) sunt cei mai interesați de mobilitate, iar decalajele economice în accesul la programe s-au redus ușor față de edițiile anterioare. Cu toate acestea, studenții din familii cu educație ridicată rămân semnificativ mai predispuși să participe, ceea ce evidențiază necesitatea unor politici mai incluzive.

Studentii care nu au participat și nici nu intenționează să se înscrie la un program de mobilitate

Efort financiar suplimentar	68%
Separarea de partener / copil	36%
Separarea de cercul social	35%
Pierderea locului de muncă plătit	34%
Dificultăți de integrare a studiilor din străinătate	29%
Lipsa de motivație	29%
Informații insuficiente de la instituția de studiu	26%
Probleme privind recunoașterea rezultatelor	24%
Beneficiu scăzut pentru studiile urmate în țară	23%
Restricții de admitere în programele de mobilitate	19%
Competențe de limbi străine insuficiente	21%
Probleme privind reglementările de acces în țara vizată	18%
Restricții de călătorie temporare	9%
Probleme de sănătate / dizabilități	6%

Principalele obstacole declarate sunt costurile ridicate, invocate de 68% dintre studenții care nu intenționează să plece și de aproape jumătate dintre cei cu planuri concrete (47%), urmate de factori de ordin personal precum separarea de partener sau copil (36%) și pierderea locului de muncă plătit (34%). Obstacolele instituționale rămân și ele semnificative: dificultățile de integrare a studiilor efectuate în străinătate în structura programului din țară (29%), informațiile insuficiente din partea universității (26%) și recunoașterea rezultatelor obținute în alte țări (24%).

VII. Module tematice

Modulele tematice ale EUROSTUDENT VIII scot în evidență patru provocări structurale ale învățământului superior românesc. Starea de bine psihologică este fragilă: peste jumătate dintre studenți înregistrează scoruri sub pragul critic WHO-5, iar accesul la consiliere psihologică rămâne extrem de limitat (6%). Pandemia a lăsat urme persistente, în special asupra aspectelor financiare și profesionale, cu un impact mai mare în România față de media europeană. Pe dimensiunea digitală, studenții români se descurcă mai bine decât colegii europeni la capitolul competențe (81% vs. 64%), dar infrastructura și serviciile instituționale rămân în urmă. Cel mai alarmant tablou vine din zona discriminării: 27% dintre studenți raportează experiențe de discriminare, iar 57% declară că au fost victima unui comportament ostil în ultimul an — cel mai ridicat nivel din Europa.

Sănătate mintală și stare de bine

Stare de sănătate bună raportată de majoritate, dar un procent notabil se confruntă cu depresie și anxietate. Studenții mai tineri și cei cu dificultăți financiare raportează niveluri scăzute de bine. Consiliere psihologică este inexistentă și utilizată foarte puțin.

Digitalizarea în învățământ

81% autoevaluează favorabil competențele digitale (EU: 64%). Acces bun la dispozitive, dar doar 52% au spațiu liniștit de studiu. Satisfacție față de consilierea digitală sub medie, România pe penultimul loc european.

Discriminare și siguranță

27% au raportat cel puțin o formă de discriminare. 57% declară comportamente ostile în ultimul an — cel mai ridicat nivel din Europa (EU: 50%). Studentele resimt nesiguranță semnificativ mai ridicată decât studenții.

VIII. Concluzii

EUROSTUDENT VIII confirmă tabloul unui sistem universitar românesc marcat de tendințe contradictorii: creștere a ponderii studenților cu origini familiale universitare, dar adâncire a inegalităților socio-economice accelerată de pandemia COVID-19. România continuă să se situeze printre statele cu cele mai ridicate ponderi de studenți din familii fără educație terțiară (55% vs. media UE 41%). Deși veniturile medii au crescut cu 38%, cheltuielile au crescut cu 56% — peste o treime din studenți declară dificultăți financiare serioase în 2023 față de un sfert în 2020.

Datele subliniază necesitatea unor politici universitare mai incluzive care să adreseze simultan dimensiunile financiară, socio-culturală și psihologică, cu atenție particulară pentru grupurile vulnerabile și reducerea impactului inegalităților de origine asupra traiectoriei universitare.